

17.11.92

אסו / פהא

למניעת השמדת שארית הפליטה במחנות...
לאחר מתן ההוראה להשמדתם למען לא יישארו
עוריות חיות למעשי הנבלה של הנאצים.

כדי לא להאריך, אסתפק בדרגמה אחת: תמיד
האשים את קסטנר, בין השאר, על שלא אירגן את
יהדות הונגריה למרד מזוין שימנע את הגירוש להש
מדה. והנה מה שכותב על כך פרופ' באואר בספרו
"יהודים למכירה?"

"נחזור עתה לאפשרויות שעמדו בפני ועדת
קומייקסטנר: חבריה ניסו להזהיר את היהודים ואף
לארגן בריחה באמצעות תנועת הנוער... ברצמבר
1943 נפגש קסטנר עם נציגי תנועות הנוער ויעץ
להם להשיג נשק, לבנות בונקרים ולהכין ניירות
מזויפים... חברי תנועת הנוער הציוני הכינו שורה של
בונקרים... נאספו והוסתרו כמה כלי נשק, הוכנו גם
מקומות מקלט... ערב הכיבוש הגרמני... המרכיב של
תנועות הנוער מנה כמה מאות לכל היותר. יהדות
הונגריה סירבה בכל תוקף לתת את ידה למאבק
מזוין. מרבית הצעירים היו מגויסים לגרודי העבודה;
ונוסף על כך, כאמור, היהודים ההונגרים היו ברובם
אזרחים נאמנים, והרי עיקר המאבק המזוין העתידי
היה אמור להיות נגד ה'נרדמים' ההונגרים. לא היה
ארגון מחתרת יהודי-הונגרי ולא מחתרת הונגרית
אנטי-פשיסטית של ממש... שהיתה עשויה להצטרף
להתקוממות... חלופת המרי לא היתה חלופה כלל
ועיקר" (עמ' 210).

האמירה של עקיבא נוף כי "ארם היושב בכור
סת לשכתו בימים שלאחר המלחמה אין זכות ויכולת
לשפוט או להבין את מניעו של מי שהיה מצוי אז,
בזמן אמת, בתוך התופת" היתה נכונה בזמן המשפט
והיא בוודאי תקפה גם היום.

אלא שהיום דעת הקהל נחלקת (במידה שעוד
קיימת "דעת קהל" בנושא שלפנינו) בין המעטים
שעדיין דבקים בהאשמותיו המופרכות של תמיד לבין
אלה שטרחו וקראו אפילו מקצת המחקרים הערכניים
ויודעים שתמונת המצב האמיתית היתה מורכבת
יותר ושונה בצורה קוטבית מן האירור הפשטני
בשחזור-לבן שצייר תמיד בזמנו.

הערתי השנייה מתייחסת לשליחות ברנד. כזכור,
תמיד תקף את קסטנר על שניהל משא ומתן עם הנא
צים. והנה, בו בזמן הוא מאשים את הנהגת היישוב
שלא ניהלה מו"מ עם ברנד, שליחו של אייכמן,
"הנאצי למהדרין". נראה, שכאשר הדבר משרת את
המטרה הפוליטית, סתירה לוגית כזאת אינה מפריעה
לעו"ד. אגב, ברנד לא הוסגר לידי הבריטים, כדברי
נוף. הוא סירב לחזור להונגריה בידיים ריקות; שרת
ניסה בכל יכולתו להשיג אשרת כניסה לטורקיה כדי
לפגוש את ברנד אלא שהטורקים סירבו לו, ולבסוף
גירשו את ברנד מטורקיה (באואר, עמ' 229).

אפשר רק להצטער על כך שעו"ד תמיד אינו בין
החיים כיום; אין לי ספק שיושרו האינטלקטואלי היה
גובר על האינסטינקט הפוליטי שלו, ומאלצו להכיר
בממצאי המחקרים המעורכנים ולהורות בקריסת
הבניין המשפטי-הפוליטי שבנה בצורה כה מבריקה
וכה שגויה במשפט המפורסם. "שותפו הזוטר בחיים
הפוליטיים", כפי שמגדיר עצמו עו"ד עקיבא נוף,
היה בוודאי מתרה-מחויק אחריו.

גילה לבנת
הרצליה

האמת על קסטנר

שתי הערות בעקבות סקירתו של עקיבא נוף על
האוטוביוגרפיה של שמואל תמיד ("הארץ, ספרים",
2.10). בעשרות השנים שחלפו מאז משפט קסטנר
גרינוולד, שבו כיכב שמואל תמיד, נחשפו ונחקרו
אלפי מסמכים מתקופת מלחמת העולם השנייה, בידי
חוקרים (ביניהם פרופ' יהודה באואר, דב דינור, פרופ'
שלמה אהרונסון) שהפריכו אחת לאחת את האשמותיו
של תמיד כלפי קסטנר.

לצערי, עדיין לא פוענחו ולא נחשפו כל המסמ
כים שנאספו במשך השנים (ידוע לי שיש ארגונים
שלמים של תעודות מקוריות שהובאו לארץ בידי
החוקר דב דינור ואשר על חלקם מסתמך פרופ' יהר
דה באואר בספרו שראה אור באחרונה בהוצאת יד
ושם, "יהודים למכירה?"). ככל שנחשפים יותר מסמ
כים, מתבררת האמת של קסטנר כפי שהוא כתבה
ברו"ח שהגיש לקונגרס הציוני אחרי המלחמה (בין
השאר, דבריו על פעילותו להצלת כ-17 אלף היהוד
דים שנשלחו לשטראסהוף, אוסטריה, וכן פעילותו

גרים 2 13.11.02